

[Nummer 3]

Oudheidkundige vondsten te Steendam bij Nieuwpoort.

LANGS de vaart van Nieuwpoort naar Duinkerke, op de plaats genaamd Steendam, bestaat er sinds vele jaren eene steenbakkerij uitgebaat door den Heer Florizoone van Oostduinkerke.

Het is nu ongeveer vier of vijf jaar geleden dat de spade van de arbeiders die aldaar de klei aan het uitdelven waren, zekeren dag op een steen kwam te stooten die zeer diep in den grond geborgen lag.

Beneden de kleilaag wordt er op deze plaats een dun laagske zand aangetroffen. Op dit zand rustte de steen. Zijn afmetingen zijn ongeveer de volgende: vier voet lang op twee voet breed, en nagenoeg 20 tot 30 cm. dik. De zwaarte werd geschat op ruim 120 Kgr.

Er kleefden aan dien steen nog menige klompjes versteende waterdierdjes waarvan enkele uitermate wel bewaard en vrijwel ongeschonden waren. Volgens den Heer Stainier van Gent geldt het de *Balanus Miser*.

Die uitheemsche steen, wiens oorsprong en herkomst nog steeds een raadsel blijven, is ontegensprekelijk met een wel bepaald doel uit de rotsgroeven gehouwen geweest, hoewel het kappen alleszins zonder zindelijkheid gebeurde als wij op de ruwe kanten van onze vondst letten. Daarbij de aard van het steen zelf, de buitengewone hardheid en de neiging tot splijten die onzen klomp kenmerken, moeten een verdere afwerking door den kapper belet hebben.

Op deze eerste ontdekking volgde onmiddellijk de ontblooting van nog een paar andere dezer ongewone gasten en, na enkelen tijd, had men er reeds een tiental voorhanden.

Dooreen genomen viel er tusschen de ontdekte stuks maar weinig verscheidenheid te bespeuren, doch men kon opmerken dat de afmetingen en de vorm hi er en daar lichtelijk schommelden: een paar hadden slechts de halve lengte. Laatst genoemde gaven evenwel den indruk dat zij eens één enkel stuk kunnen gevormd hebben en op zekeren tijd - ongetwijfeld onder buitengewoon geweld - van elkaar verwijderd werden.

De verstrooiing door het ontblooten der steenen bij de arbeiders teweeggebracht, was reeds eenigszins vergeten, en men had zich reeds ingebeeld dat het rijk der ontdekkingen voorbij was, toen de werkzame spade opnieuw, tot algemeene verbazing, soortgelijke versperringen ontmoette.

Ditmaal was de vangst veel aanzienl ker en het getal ontbloote steenen groeide gestadig aan, totdat men er op 't einde van 't spel rond de vijftig kon tellen.

Drie algemeene beschouwingen dringen zich op. Vooreerst, de steenen hebben door den band dezelfde afmetingen en dezelfde zwaarte, hoewel enkele bepaald kleiner zijn dan de hoop. Zij liggen afzonderlijk of in groepen zonder de minste orde, heel verward door elkaar. Sommige liggen plat op de zandlaag; andere staan recht of hellen over, terwijl enkele dwars over hun gebuur leunen of rusten. Eindelijk, geheel de

verzameling volgt eene duidelijk afgelijnde richting die strekt van Z.O. op N.W.

De steenen waren veel te zwaar om, zonder andere onmiddellijke benutting, weggenomen te worden. Vermits er bovendien geen klei meer aan te treffen viel beneden het peil waar zij zich bevonden, bleven zij dus door de steenbakkers verder onaangeroerd. Zij verdwenen naderhand, met uitzondering van twee of drie die nog zichtbaar zijn, onder den opgevoerden grond.

Deze ontdekking verwekte natuurlijk de belangstelling van zoekers en kenners, doch de gissingen die af en toe geopperd werden met betrekking tot herkomst, doel of oorsprong der steenen, leden meestal door een gemis aan genoegzame vertrouwdeheid met de geschiedenis en de algemeene toestanden van de streek. Vermits ten andere de ontblootingen op Steendam nog steeds hun gang gaan en van geen einde schijnen te willen weten, past het elk beredeneerd oordeel te verdagen totdat de reeks volledig kan onderzocht en dan naar haar volle beteekenis gewikt en gewogen worden.

Het weze hier in het licht gesteld dat de ontdekking der steenen ongeveer een jaar vroeger voorafgegaan werd door eene andere merkwaardige vondst, waaraan men eerst zelfs geen belang genoeg gehecht had om ze voort te vertellen.

Het gold een vracht kolen (geen houtskool maar wel steenkool) aangetroffen op de rimpelende zandgeultjes, die als vloer dienen voor de vijf voet dikke kleilaag die er boven op ligt. Die kolen hadden doorgaans den vorm van noten, doch bij de minste aanraking vervielen ze tot gruis. Deze brandstof had geenszins hare natuurlijke vermogens verbeurd. Na een proef in het branden van baksteen, werd geheel de voorraad als brandstof voor de steenbakkerij ingerekend.

De ligging der kolen werd met prijzenswaardige aandacht door den meestergast waargenomen. Hij verklaarde dat gansch deze ontblooting den vorm weghad van eene smiet t.t.z. dat het hem scheen alsof het watergeweld

de kolen derwijze had aangegrepen, dat zij met een lichte boogvormige zwenking in zuid-westelijke richting werden gedreven, om, daar waar zij dikst opeengehoopt lagen, tegen een rompel in de zandplaat te blijven haperen.

Het vlak waar die kolen rustten, ligt ongeveer 500 m. west-zuid-west van de steenhoopen, zoodat het niet onwaarschijnlijk mag heeten dat de kolen oorspronkelijk zullen gelegen hebben in de onmiddellijke nabijheid der steenen.

Kolen en steenen liggen op hetzelfde peil en dagteekenen dus vermoedelijk uit éénzelfde tijdstip, of althans uit een min of meer bepaalde tijdsruimte die de overstroming der vlakke voorafgegaan is. De veronderstelling dat de steenen en de kolen in en door de klei naar beneden gezijdeld zijn, kan niet ernstig opgenomen worden. Voor de kolen ware zulks volstrekt onmogelijk.

De twee uiteinden van den 'boog' door den kolenworp gevormd strekken wederzijds Zuid-Oost en Noord-West t.t.z. dat wij dezelfde strekking waarnemen die wij reeds vaststelden met betrekking tot de steenen. De boogspriet heeft eene lengte van ongeveer 50 m.

Hier kwam ook een koperen kandelaar aan het licht, met kettingskens voorzien en die, naar de meening van de enkele werklieden die hem gezien hebben, geleek op een 'eeuwig licht' naar den trant van degene die in onze kerken in gebruik zijn.

Die zoogezegde kandelaar was in erbarmelijken toestand en men sloeg er geen verdere aandacht op. Niemand kon met zekerheid verklaren of het in de klei of onder de klei was dat men er op terecht gekomen was. De vergevorderde staat van afbrokkeling en natuurlijk verval waarin hij verkeerde, laat evenwel vermoeden dat hij langen tijd in het water zal gedooled hebben vooraleer de langzaam vormende klei hem van verdere vernieling is komen vrijwaren. Het is dus waarschijnlijk *tijdens* de overstroming dat hij op de reeds bestaande klei in het water zal terecht gekomen zijn.

(*t Vervolgt*)

R.D.